

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

W W W . K O L L E Y O M R I S H O N . O R G

זהה לוי קניינו גילה ונשמה בישועתו

Rabbi Meir Goldwicht
לי ניסן תשע"ב • April 22, 2012

(1) תהילים (קז: מב-מג)

(מכ) יראו ישרים וישמחו וכל עולה קפאה פיה : (מג) מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסרי יקנוק :

(2) איכה (ב:כ)

ראה יקנוק ומביטה למי עולף כה אם תאכלנה נשים פרים עללי טפחים אם יהרג במקdash אדני פהן ונביא :

(3) משנה – מס' אבות (ג:א)

עקבאי בן מהלאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין אתה ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון מאיין בא את מטפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא :

(4) מדרש רביה – פר' נשא

ולפי שהיה يوم שבת אותו יום שכבשו את יריחו לכל החרים את יריחו קדש לה' כמה דתימא (שם / יהושע ו/ו) והיתה העיר חרם היא וכל אשר בה לה' וגוי' אמר יהושע השבת כולה קדש וכל מה שנכבש בשבת יהיה קדש לה'

(5) פר' בא (שמות יב:א-ב)

(א) ניאמר יקנוק אל משה ולא אחרון הארץ מצרים לאמר : (ב) החרש הזה לכם ראש חדשים ראשוון הווא לכם לחדרשי השנה :

(6) רמב"ן (שם)

וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימננו כל החדש שני ושלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהיה זה וכرون בסנס הגדול, כי בכל עת שנזכיר החדש יהיה הנש נזכר, ועל כן אין לחדים שם בתורה, אלא יאמר בחודש השלישי (להלן יט א), ואומר ויהי בשנה השנייה בחודש השני הענין (במדבר ייא), ובחדש השביעי באחד לחודש וגוי' (שם כת א), וכן כלם :

וכמו שתיה הזיכירה ביום השבת במנותינו ממנו אחד בשבת ושני בשבת, כאשר אפרש (להלן כח), אך הזיכירה ביציאת מצרים במנותינו החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגואלתינו, שאין המניין הזה לשנה, שהרי תחלת שנותינו מתשרי, דכתיב (להלן לד כב) וזה האסיף תקופה השנה, וכתייב (שם כג טז) בשנה א'ם כן כשנקרו לא חדש ניסן ראשון ותשורי שביעי, פתרונו ראשון לגולה ושביעי אליה. וזה טעם ראשון הווא לכם, שאיננו ראשון בשנה, אבל הווא ראשון لكم, שנקרו לו לזכרון גואלתינו :

וכבר הזיכרו רבותינו זה הענין, ואמרו שמות חדשים על עמו מבבל (ירושלמי ר'ה א ב, ב"ר מה ט), כי מתחילה לא היו להם שמות עצלו, והסבה בזה, כי מתחילה היה מניינים זכר ליציאת מצרים, אבל כאשר עליינו מבבל ונתקיים מה שאמר הכתוב (ירמיה טז יד - טו) ולא יאמր עוד כי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם כי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל צפון, חזורנו לקרוא החדשים בשם שנקרום בארץ בבל, להזכיר כי שם עמדנו ושם העלו הש".י. כי אלה השמות ניסן אייר וזוlettes שמות פרסיים, ולא ימצא רק בספרי נבייאי בבל (זכירה א ז, עזרא ו טו, נחמיה א א) ובמגילת אסתר (ג ז). וכן אמר הכתוב בחודש הראשון הוא חדש ניסן, כמו הפיל פור הוא הגורל (שם). ועוד היום הגויים בארץות פרס ומדי כך הם קוראים אותם ניסן ותשורי וכולם כמוו. והנה נזכיר בחדים הגוארה השנה כאשר עשינו עד הנה בראשונה :

(7) מלכים א' (ו:א)

ויהי בשמותים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחודש זו והוא החדש לשני למלך שלמה על ישראל ניבן הבית ליקנוק :

(8) מלכים א' (ח:א-ג)

(א) אָז יִקְהַל שֶׁלֶמֶת אֵת זָקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כֵּל רָאשֵׁי הַמְּטוֹת נְשִׂיאֵי הַאֲבוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁלֶמֶת יְרוּשָׁלָם לְהֻלּוֹת אֶת אָרוֹן בְּנֵית יְקָנָק מִעֵיר דָּנוֹ הִיא צִיּוֹן: (ב) וַיַּקְהַל לוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁלֶמֶת כֵּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַאֲתָנִים בְּחֵג הַוָּה הַחֲדֵש הַשְׁבִּיעִי: (ג) וַיָּבֹאוּ כָל זָקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשָׂאוּ הַכְּהֻנִּים אֶת הָאָרוֹן:

9) קדושות ובא לציון

קדוש. קדוש. קדוש. ה' צבאות. מלא כל הארץ כבודו: ומקובלין דין מן דין ואמرين. קדיש בשמי מרומהعلاה בית שכינהה. קדיש על ארעה עובד גבורתה. קדיש לעלם ועלמי עולם. ה' צבאות. מלא כל ארעה זיו יקרה.

10) תלמוד בבלי – מס' ראש השנה (לא).

במוספי דשבתא מה היו אמרים? אמר רב ענן בר רבא אמר רב: הזינו לך. ואמר רב חנן בר רבא אמר רב: בדרך שחולקים כאן – כך חלוקין בבית הכנסת. במנחתא דשבתא מה היו אמרים? אמר רבבי יוחנן: אוז ישירומי כழך ואוז ישיר.

11) מהרש"א (שם)

ולימן טוב חילקו פ' האזינו לו' חלקים ברית הזינו ל'יד שיר של שבת יש לו זיו דהינו מפני משה שקרןעו פניו ותרגומו זיו:

12) משנה – מס' אבות (ה:ה)

עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש לא הפילהasha מריה בשער הקדרש ולא הסריה בשער הקדרש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחים ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכהנים ולא כבו גשמי אש של עצי המערה ולא נצחה הרוח את עמוד העשן ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים עומדים צפופים ומשתחווים רוחחים ולא הזיק נשח ועקרב בירושלים מעולם ולא אמר אדם לחבבו צר לי המקום שאלין בירושלים:

13) סוף פרשת קדושים

ס"ד פסוקים, ונג'יה סימן, מי' זה"ב סימן:

14) פר' וישראל (בראשית לו:לט)

וַיָּמָת בַּעַל חָנָן בֶּן עַכְבּוֹר נִימְלָךְ פְּתַחְתּוֹ בְּנֵר וְשֵׁם עִירׁוֹ פָּעוֹ וְשֵׁם אַשְׁתָּו מִהִיטְבָּאֵל בַּת מִטְרָד בַּת מֵזְבָּב:

15) מדרש תורה שלימה

שם האחד פישון הוא הסובב את כל הארץ החוילה אשר שם הזהב א"ר יהושע בן לוי חוילה זו או הארץ ישראל, ולמה נקרא שמה חוילה, מפני שמיחלת להקב"ה שנא' הויחיל לא' כי אדנו ישועות פנינו.

16) במדבר (יג:ב)

(כ) וְמֵה הָאָרֶץ הַשְׁמָנָה הַוָּא אָם רְזֵה הִישָּׁבָה עַצְמָה אִם אֵין וְהַמְּזֻקָּפָם וְלַקְּחָפָם מִפְּלִי הָאָרֶץ וְמַהְמִים יִמְּרִיבָה עֲנָבִים:

17) מדרש רבה – בראשית

זהב הארץ היא טוב. מלמד שאין תורה כתורת א"י ולא חכמה כחכמת א"י.

18) ספירת העומר

היום עשרים יום שהם שני שבועות ושהה ימים בעומר יסוד שבתפארת

(19) פר' בחקתי (ויקרא כו:מו)

והארץ מוצב מכם ותרץ את שפטתיך בחשפה מכם וهم ירצו את עונם יען וביען במשפטים מאסו ואת חקתי געלה נפשם:

(20) אור החיים (שם)

והארץ תועז וגור' יען וביען וגור'. אומרו יען וביען, על דרך אומרו (ירמיה ט יא יב) על מה אבדה הארץ, על עובם את תורתה, ואמרו זיל (ב' מ פה): דבר זה נשאלת וכור' עד שבא הקדוש ברוך הוא ופירושה ויאמר ה' על עובם את תורתה, פירוש השאלה היא, שאם ישראל חטא או ארץ מה חטא שאבדה, שהיה לו לבעל הדין ליפרע מהם, ולא תחרב הארץ, וחוכמתה היא ביציאה בניתה מתוכה ויבאו בה ערל וטמא שהוא אבדן הארץ: ויאמר ה' על עובם את תורתה, הרוי שיציאת ישראל היא לסיבת מניעת התורה, כי לצד שני תורה אין חשך לאין בישיבותם בה, ומפניו עוד שאמר הכתוב לעלה מזה או תרצה וגור' ותרץ את שבוחותיה, הרוי כי לסיבת עון השמיטה תaber הארץ מינם, מעתה הם ב' טעמים ליציאת ישראל מאין הקדושה. זה אמר יען וביען, וחזר ופרש מה הם הב' סיבות, ואמר במשפטים מאסו הם השמיטות, [ואות] חקתי געלה נפשם היא עסק התורה, כמו שאמר בתחלת הפרשה אם בחקתי ופירושה על עסק התורה:

(21) תלמוד ירושלמי – מס' בבא בתרא (ח:ה)

א"ר הוועידה כל מקום שנאמר מורשה לשון דיה התיבון והכתב מורשה קהילת יעקב אמר לית דיה מונין מיניה. מן דו לעי היא משכח כולה:

(22) פר' זאת הברכה (דברים לג:א-ט)

(א) זאת הברכה אשר ברך משה איש האלים את בני ישראל לפני מותו: (ב) ויאמר יקנוק מפיini בא זוננה משער למו הופיע מהר פארן ואחת מרבבות קיש מימינו אשדת אש דת למו: (ג) אף חכבר עמים כל קדשו בידך והם תפכו לריגלך ישא מברתיך: (ד) תורה צווה לנו משה מורשה קהילת יעקב:

(23) בעל הטורים (שם)

מורשה. ב' במסורה. מורשה קהילת יעקב. ונתתי אותה לכם מורשה. והיינו ויתן להם ארצות גוים וגור' בעבור ישמדו חקי ותורותיו ניצרו

(24) פר' זורא (שמות ו:ז-ח)

(ז) ולקחתם אתכם לי לעם וקיימי לכם לאלהים וידעתם כי אני יקנוק אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלותם מזרים: (ח) וhabati אתכם אל הארץ אשר נשאתי את יدي לחתת אמתם לאברהם ל יצחק וליעקב ונמתי אמתם لكم מורשה אני יקנוק:

(25) שפט אמרת (שם)

בפסק זה הארץ אשר חפול לכם בנחלה כו' ובמד' שתראה הקב"ה למرعاה דור ודורשין כו'. כי בודאי הכנינים לא ראו מעולם בח' ארץ ישראל. ואכן עיי הכתנת בני ישראל בכניסתם לשם אז ירד משם בח' ארץ ישראל לאאי הגשמי כמ"ש זיל ביהם' ק שמטה מכובן כו' וכמו כן איי ירושלים. וזאת הארץ הפnimiyת הראה הקב"ה לארעה כי בנאי הם גבולים שיוכלו להתפשט הקדושה בתוכן. ולכן עיי כניסה הייב שבטים לגבולותיהם או חפול הארץ בנחלה. אכן צווה הש"ית שלא יניחו מהכנינים. כי הארץ העלונה לא תוכל לסבול אותם כנ"ל. וכן נהוג בכל איש פרטני ג'יכ כפי הכתנת התורה בלב ונפש אז הש"י משורה בו הקדושה כמ"ש חז"ל קדוש שרוי בתוך מעוז:

(26) פר' זילך (דברים ל:ה)

ונכיאק יקנוק אל-היך אל הארץ אשר ירשו אב-תיך וירשתה והיטבן והרכנן מאב-תיך:

(27) תלמוד ירושלמי – מס' שביעית (ו:א)

מְאֹבֶותִיךְ אֲבוֹתֵיךְ אַעֲיָפֶן שְׁנַגָּאַלְוָה חֹזְרָוּ וְנְשַׁתְּעַבְּדִי אֲבָד אֶתְמָתְמָשָׁא הַגָּאָלִים עַזְדָּבָד אֵין אֶתְמָתְמָשְׁתַּעַבְּדִין

(28) פָּרָה האזינו

כִּנְשֵׁר יְעִיר קָנוּ עַל גּוֹזְלִיו יְנַחַף יְפָרֵשׂ כְּנַפְיוֹ יְקַחַהוּ יְשַׁאַהוּ עַל אֲבָרְתוֹ:

Additional Sources for Rabbi Goldwicht's Shiur 4/22/12

21a.

ה'ר הוגנעה . פ' ליטנגו
לטורה נזה מספקה ליה רכבלע
מקרע טאנמלר מוכטה לפון דיאת
פ'ו לפון כהה וספוק וולף כלין
ט' לפוך על גספוק דומרכט
ט'טאט נמי טמוליכין לאניאט
יעס אינס יוכזין געלטען טלא
וואו נאראן . והיינו דיאופקוח ליה
לטאה ופצעט ליה פק'ה דה'ק'
לטונ ירוטה מאנע ומוחוקת ר'ו :
ה'טינן . על הכל ותמר ר'
טאטה וטאטיג מוכטכ קנט
יטבק ומ' צ'ן לפון דיאת עט
הטואה ומפני אין דלית דיאת ופסק זוקר ממנה דוחלה כטנו לסתען וללמוד קטולה כמה וכמה סטיקות ינחו לו ומן מכין על
כורייה : מן דיאו נפי . וחלר צאול יגע פראט פ'ו מונח ה'ט כלט נס טעמה וייןוקה :

ט' אט'ו .

25a.

זהה זה שנח
ש"פ, ואמר בשם רבו הג"מ ואליך בעל
מחבר סמ"ע, מה שחייבין גוזות בק"ק
וירMESSא יותר משאר קהילות ומדינות כי
בחורבן בית ראשון באו ונתיישבו בק"ק
וירמנז ואחר כלות שבעים שנים גלות
בבל חזרו הגולים לירושלים ולא ארץ
ישראל ואלו אשר היו בוירמנז לא חזרו
לארץ ישראל, וכחובו יושבי ירושלים
לאנשי ק"ק וירמנז שייבאו גם הם לישב
בארץ ישראל כדי שיהיו יכולים לעלות
בשלש רגילים לירושלים שהוא וחוק מאר
מהם, ולא השגיחו על זה וכחובו תשובה
שבו אתם בירושלים הנדרלה ואנתנו נדרו
פה ירושלים קטנה, כי באוטו הפעט היו
חשוביים מאר בעני השר והנכרים והוא
עשירים גדולים, ובגעין זה נתחרש
עליהם גוזרות יותר משאר קהילות
ומדינות.

16a.

וְהַתְּהוֹקֵת מִלְמָד שֶׁיְשָׁאֵץ שְׂצִירָךְ חֻזָּק .
ה'ג' כ'ו

18.

וְיָמָם אֲלָזִים יוֹם שְׁבָט אֲלֵי שְׁבָטוּת
וְלִשְׁשָׁה וְעַטְמָנְבְּשָׁר : ש
הַזְּמָן יְמָנָה גָּנוֹת
ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'

ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'